Co-funded by the European Union

Интегриран проект „Българските общини работят заедно за подобряване на качеството на атмосферния въздух”
по Програма LIFE на Европейския съюз
LIFE17 IPE/BG/000012 - LIFE IP CLEAN AIR

www.lifeipcleanair.eu

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ СЛЕД ПРИКЛЮЧВАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПРОЕКТ „БЪЛГАРСКИТЕ ОБЩИНИ РАБОТЯТ ЗАЕДНО ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ”

(After-LIFE plan)

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ОСНОВНИ ДАННИ ЗА ПРОЕКТА 2
2. ВЪВЕДЕНИЕ 3
3. КРАТЪК ПРЕГЛЕД НА ИП 4
3.1. ОБЛАСТ НА ПОЛИТИКА НА ИП 4
3.2. ОСНОВНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ 4
3.3. ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ 4
3.4. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ 5
3.5. КЛЮЧОВО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ОТ ИП И ОТ КООРДИНИРАНИТЕ ОТ НЕГО ДОПЪЛВАЩИ ДЕЙСТВИЯ 6
4. ПЛАНИРАНИ ДЕЙНОСТИ ЗА УСТОЙЧИВОСТ СЛЕД ПРИКЛЮЧВАНЕТО НА ИП (5-ГОДИШЕН ХОРИЗОНТ) 7
4.1. ИНСТИТУЦИОНАЛНА УСТОЙЧИВОСТ 7
4.2. УСТОЙЧИВОСТ НА ДОСТАВЕНОТО ОБОРУДВАНЕ 13
4.3. УСТОЙЧИВОСТ НА ПОСТИГНАТАТА ОБЩЕСТВЕНА ОСВЕДОМЕНОСТ ОТНОСНО ВАЖНОСТТА НА ПРОБЛЕМИТЕ, СВЪРЗАНИ С КАВ 14
4.4. ПРОДЪЛЖАВАНЕ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИП 15
5. ПЛАН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ 16
6. МОНИТОРИНГ 20

1. Основни данни за проекта

Акроним:	LIFE IP CLEAN AIR
Номер:	LIFE17 IPE/BG/000012
Начална дата:	02 октомври 2018 г.
Крайна дата:	02 октомври 2025 г.
Бенефициенти:	Столична община (Координиращ бенефициент) Асоциирани бенефициенти: Община Бургас Община Русе Община Стара Загора Община Велико Търново Община Монтана Сдружение Клуб „Икономика 2000“
Официална интернет страница:	www.lifeipcleanair.eu
Общ бюджет на проекта	€ 16 666 266
Финансов принос от Програма LIFE:	€ 9 999 760

2. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият План за действие след приключване на Интегриран проект „Българските общини работят заедно за подобряване на качеството на атмосферния въздух” (ИП) е разработен в изпълнение на Дейност F3 „Разработване на План за действие след приключване на проекта (After-LIFE plan). В съответствие с посоченото в Дейност F3 Планът се представя като част от Окончателния доклад по ИП, на български и на английски език, на хартиен носител и в електронен формат.

Целта на „План за действие след приключването на проекта“ (Плана) е да се осигури устойчивост на ключовите проектни резултати и въздействия.

Планът е инструмент, чрез който ще се осигурява и проследява напредъка за постигане на целта му в петгодишния период след приключването на ИП (3.10.2025 г. - 3.10.2030 г.) и постигането на заложените в Споразумението за безвъзмездна финансова помощ ключови проектни индикатори (LIFE Project Indicators - LPI) пет години след приключване на ИП.

Планът за действие след приключване на ИП съдържа:

- Кратък преглед на ИП и основни резултати;
- Планирани дейности след края на изпълнението на ИП (5-годишен хоризонт);
- План за изпълнение;
- Мониторинг.

3. КРАТЪК ПРЕГЛЕД НА ИП

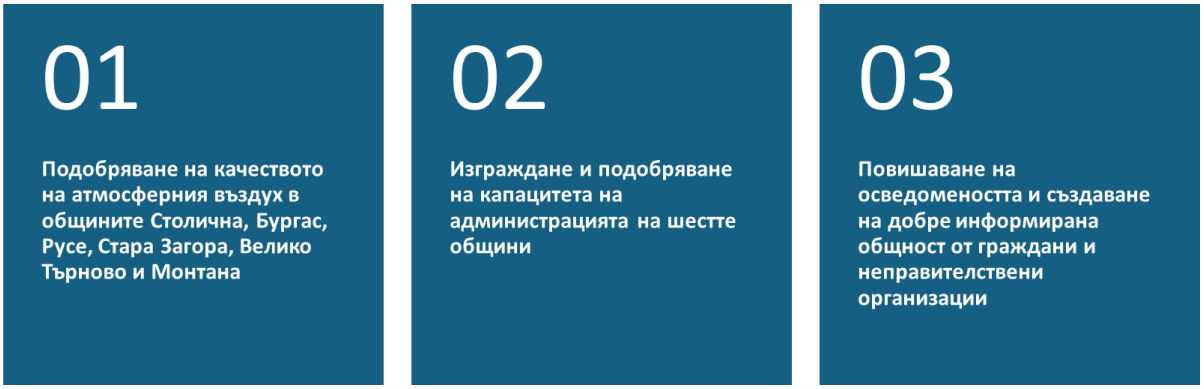
3.1. ОБЛАСТ НА ПОЛИТИКА НА ИП

ИП попада в обхвата на Подпрограма „Околна среда“ на Програма LIFE, Приоритет LIFE „Околна среда и ресурсна ефективност“, Тематична област:

- *Интегрирани проекти, допринасящи за постигането на целите на Директивата за качество на въздуха (Директива 2008/50/ЕС) чрез изпълнение на Програми за качеството на въздуха*

В съответствие с посочената област на политиката и тематичната област, в която попада ИП, са формулирани основните стратегически цели и очаквани въздействия от ИП.

3.2. ОСНОВНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

3.3. ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ

За постигането на ключовите цели на ИП бяха заложени и изпълнени следните основи Дейности, обособени в три фази:

Фаза 1: Подготвителни действия, включително изработване на схема за преход към алтернативни форми на битово отопление

А.1 Анализ на програмите за управление на качество на атмосферния въздух (КАВ) и набиране на допълнителна информация

А.2 Анализ и оценка на битовото отопление като източник на замърсяване на въздуха

А.3 Анализ на алтернативи за отопление на домакинствата и пазарно проучване

А.4 Анализ на Програмата за целево енергийно подпомагане в България

А.5 Разработване на Схема за преход към алтернативни форми на битово отопление

A.6 Изграждане на капацитета на координиращия бенефициент, асоциираните бенефициенти и заинтересованите страни

Фаза 2: Пилотно изпитване на Схемата за преход към алтернативни форми на битово отопление

C.1 Демонстрация (тестване) на схемата за преход към алтернативно битово отопление

C.2 Оценка на пилотното тестване на схемата и финализиране на дизайна на схемата

C.3 Изграждане на капацитета на координиращия бенефициент, асоциираните бенефициенти и заинтересованите страни

Фаза 3: Прилагане на схемата – планирана подмяна на отоплителни устройства на 10 000 домакинства в 6 общини

C.4 Въвеждане на схемата за преход към алтернативни форми на битово отопление

C.5 Оценка на прилагането на схемата

C.6 Изграждане на капацитет на координиращия бенефициент, на асоциираните бенефициенти и на заинтересованите страни

C.7 Изготвяне на предложение за прилагане на схемата на национално ниво

Хоризонтални дейности

D. Мониторинг на въздействието на дейностите по проекта

E. Информиране на обществеността и разпространение на резултатите

F. Управление на проекта и мониторинг на напредъка

В резултат от изпълнението на дейностите по ИП и на допълващите действия, заложени в ИП, се постигнаха планираните резултати от проекта, същевременно допринасяйки за постигане целите на Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа.

3.4. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ

В резултат на изпълнението на ИП се постигнаха значими резултати, за които следва да се постигне устойчивост след края на ИП (използване, поддържане и/или репликиране):

- Подобрен капацитет на общинските служители за управление на КАВ
- Намалени емисии на $ФПЧ_{10}$
- Разработена и приложена схема за подмяна на отоплението на домакинствата в шестте общини бенефициенти

- Доставени и въведени в експлоатация станции за мониторинг на КАВ в шестте общини бенефициенти
- Създадена и поддържана общинска мрежа за сътрудничество в областта на управлението на качеството на въздуха
- Повишена обществена осведоменост относно важността на проблемите, свързани с КАВ
- Създадена и поддържана мрежа с други проекти на ЕС
- Разработени методически указания за оценка на качеството на атмосферния въздух при разработването на общински програми за намаляване на емисиите на $ФПЧ_{10}$ и $ФПЧ_{2,5}$ и достигане на установените норми
- Изготвени препоръки за прилагане на схемата за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата на национално ниво

3.5. КЛЮЧОВО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ОТ ИП И ОТ КООРДИНИРАНИТЕ ОТ НЕГО ДОПЪЛВАЩИ ДЕЙСТВИЯ

В шестте общини бенефициенти е подобрено качеството на атмосферния въздух и са постигнати нормативните стандарти за КАВ на ЕС по показателя $ФПЧ_{10}$[1] (средногодишна и среднодеионощна норма)

[1] Данните са публикувани в последния Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда за 2023г., одобрен от Министерския съвет на Р.България

4. ПЛАНИРАНИ ДЕЙНОСТИ ЗА УСТОЙЧИВОСТ СЛЕД ПРИКЛЮЧВАНЕТО НА ИП (5-ГОДИШЕН ХОРИЗОНТ)

Постигнатите забележителни резултати и въздействие от изпълнението на ИП трябва да са устойчиви във времето. Още на етапа на подготовката на ИП бяха идентифицирани няколко групи очаквани резултати от проекта, за които следва да се осигури поддръжка и репликация след приключването му. Дейност F3 от ИП „Разработване на План за действие след приключване на проекта (After-LIFE plan) е изцяло насочена към осигуряване на устойчивост на ИП. Други раздели и дейности от Апликационната форма също съдържат елементи, отнасящи се до осигуряване на устойчивост на проектните резултати (Раздел „Продължаване/валоризация и дългосрочна устойчивост след края на проекта“; Дейности A6, C3, C6, C7, E1, E2).

Планираните дейности са с петгодишен хоризонт след края на ИП. Основна цел е осигуряване на устойчивост на проектните резултати и въздействия. Те ще се осъществят в следните направления:

4.1. ИНСТИТУЦИОНАЛНА УСТОЙЧИВОСТ

Резултат: Подобрен капацитет на общинските служители по въпросите на КАВ

Придобитите познания от експертите от общините от обученията по ИП, както от проведените семинари, така и от „обучение чрез правене“ чрез участие в различни дейности по ИП, бяха основополагащи за успеха на ИП и ще продължат да се използват и надграждат и след края му. По-голямата част от експертите, работили по ИП, продължават да работят в общините в отделите, отговорни за политиките по КАВ[2]. Ще използват познанията си както при необходимост от актуализация на целевите планове по ИП (общинските Програми за КАВ), така и при изпълнение на нови проекти за подмяна на отоплителните уреди на домакинствата с други финансови източници (Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.). Пет от шестте общини са одобрени бенефициенти по тази програма и са в началото на изпълнение на мащабни проекти за продължаване на подмяната на отоплителните уреди на домакинствата, с краен срок на изпълнение 2029 г.

Изграденият капацитет ще продължи да се използва и при актуализацията на Програмите за КАВ след края на ИП. В шестте общини бенефициенти по ИП бяха

[2] Малка част от експертите, работили активно по ИП, вече не работят в общините по обективни причини, като например по един експерт в община Монтана и в община Бургас, поради пенсиониране.

постигнати нормите за КАВ по показателя ФПЧ$_{10}$. В края на 2024 г., обаче, се прие нова Директива (ЕС)2024/2881 от 23 октомври 2024 г. относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа (преработен текст), която поставя нови, много по строги стандарти за КАВ (среднодеионощни и средногодишни) по показателите ФПЧ$_{10}$ и ФПЧ$_{2,5}$, които да се достигнат до 2030 г. Прегледът на данните от „Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България за 2023 г.“, одобрен от Министерския съвет през 2025 г., показва че и шестте общини са в значим риск да не постигнат новите стандарти за КАВ без допълнителни мерки. Това ще наложи действия не само за поддържане на вече постигнатото нормативно ниво за КАВ, актуално към момента на приключването на ИП, но и да направят необходимите анализи и оценки и да предложат нови мерки за подобряване на КАВ. За целта общините трябва да изготвят Пътни карти за КАВ, съгласно чл. 19, параграф 4 от Директива (ЕС) 2024/2881. Това на практика са предварителни програми за КАВ, за предприемане на мерки още преди влизане в сила на новите стандарти за КАВ, за разлика от Програмите за КАВ, които се изготвят при вече установени превишения на нормативните изисквания за КАВ. Изискванията за съдържание и подход към изготвянето на Пътните карти са напълно идентични на изискванията към Програмите за КАВ, регламентирано в новата Директива (ЕС) 2024/2881. В тази директива Програмите за КАВ са наречени „Планове за КАВ“ и се разработват при установено наднормено замърсяване след като новите стандарти за КАВ влязат в сила през 2030 г.

Придобитите познания и опит на общинските експерти по време на ИП, вкл. по време на обученията и при изпълнение на задачата за актуализацията на Програмите за КАВ, ще се използват и ще имат съществен принос в този процес.

Общините ще надграждат усилията за продължаващо обучение на служителите по въпросите на КАВ и след края на ИП, включително новите изисквания на Директива (ЕС) 2024/2881. На национално ниво предстои обучение на общините в страната по въпросите за КАВ по мащабен национален проект и се очаква експерти от шестте ИП общини да се включат в тези обучения. Очаква се семинарите да стартират през 2026 г. Проектът е „Създаване на Национална мрежа на експерти по качество на атмосферния въздух“, финансиран по Приоритет 5 „Въздух“ на Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г., код на процедура BG16FFPR002-5.006. Бенефициент на проекта е Асоциацията на еколозите от общините в България (АСЕКОБ), нестопанска организация, в която членуват 176 от общи 266 общини в България. Проектът е в съвсем начална фаза на изпълнение.

Шестте ИП общини провеждат активно политиката на ЕС „Обучение през целия живот“, което е предпоставка за поддържане и устойчивост на резултата от ИП „Подобрен капацитет на общинските служители по въпросите на КАВ“.

Висококвалифицираните експерти, които работиха по време на изпълнението на ИП в Експертния център към Клуб Икономика 2000, също надградиха своя емпиричен опит и знания. Експертният център ще предоставя консултации и експертиза на общините от създадената по ИП „Общинска мрежа за КАВ“, желаещи да приложат схемата за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата на тяхна територия и ще разпространяват активно сред тях възможности в разглежданата тематична област.

Резултат: Изготвена Схема за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата

Разработената в пилотната фаза на ИП и приложена в същинската фаза на ИП „Схема за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата“ във всяка от шестте ИП общини, включи голям набор от разпоредби и правила (покани и указания за кандидатстване с необходимите документи, електронни таблици за въвеждане на необходимата информация при кандидатстване, договори с домакинствата, декларации, критерии за приоритизиране на кандидатите, правила за оценка на подадените от домакинствата формуляри за кандидатстване и т.н.). Този инструментариум беше базово условие за успешното прилагане на Схемата в шестте общини бенефициенти.

Опитът от разработването и прилагането на Схемата ще се използва и след края на ИП при новите проекти на общините за подмяна на отоплителните уреди на домакинствата по Програма „Околна Среда“ 2021 – 2027 г., като се специфицира към конкретните изисквания на тази програма. Пет от шестте ИП общини бенефициенти са в обхвата на тези процедури, проектите им са одобрени и са в съвсем начална фаза на изпълнение.

Резултат: Изготвени препоръки за прилагане на Схемата за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата на национално ниво

В началото на ИП беше изготвен План за репликация на ИП. Целта на Плана за репликация беше да се анализира и аргументира възможността за финансиране на подобен проект/и през следващия програмен период след 2020 г. (2021-2027 г.) и да бъдат направени съответните препоръки. Планът беше представен на Управляващия орган на Оперативна програма „Околна среда“. Основните принципи и подходи на Схемата за преход към алтернативни форми на отопление, изготвена по ИП, бяха заложени в Насоките за кандидатстване по двете процедури „За по-чист въздух“ по Приоритет „Въздух“ от Програма „Околна среда“ 2021-2027 г. Допустими по двете процедури са 21 български общини с наднормено замърсяване на въздуха по показателя

$ФПЧ_{10}$. Голяма част от допустимите общини в страната са кандидатствали и са в начален етап на изпълнение на проекти за подмяна на битовото отопление на дърва и въглища с екологични алтернативи.

В допълнение, в края на ИП се изготви „Предложение за прилагане на национално ниво на Схемата за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата“. Целта е постигане на устойчивост чрез възпроизвеждане и мащабиране на Схемата на територията на цялата страна, а не само в общини с наднормено замърсяване към настоящия момент. Предложението включва подробни мотиви за мащабиране на Схемата на територията на цялата страна и са идентифицирани възможни източници на финансиране. Изготвеното предложение е представено на редовно заседание на Постоянната комисия по околна среда, кръгова икономика и зелени политики към Националното сдружение на общините в Р. България, проведено на 18 септември 2025 г. НСОРБ е заинтересована страна населението на възможно най-голям брой общини в страната да има достъп до безвъзмездно финансово подпомагане за подмяната на старите отоплителни уреди с екологични алтернативи.

Предложението ще бъде изпратено до компетентните национални институции, които биха могли да инициират възпроизвеждане и мащабиране на Схемата на територията на страната. Предложението ще бъде изпратено и до Асоциацията на еколозите от общините в България (АСЕКОБ), които изпълняват проекта „Създаване на Национална мрежа на експерти по качество на атмосферния въздух“, финансиран по Програма „Околна Среда“ 2021 – 2027 г. , период на изпълнение: 07.03.2025 – 07.03.2029 г., за да се представят възможностите за мащабиране на Схемата на територията на цялата страна.

Както шестте общини бенефициенти по ИП, така и Експертният център към Клуб Икономика 2000, след края на ИП, ще представят на всички възможни форуми изготвеното „Предложение за прилагане на национално ниво на Схемата за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата“. Например, експерти от общините бенефициенти по ИП, ще станат членове на Националната мрежа на експерти по качество на атмосферния въздух, която се създава по проекта „Създаване на Национална мрежа на експерти по качество на атмосферния въздух“, който е в начален етап на изпълнение с финансиране по Програма Околна Среда 2021 – 2027 г. По време на обученията по цитирания проект и други форуми по проекта, тези експерти ще споделят добрите практики по ИП и ще промотират изготвеното „Предложение за прилагане на национално ниво на схемата за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата“.

Резултат: Създадена и поддържана Общинска мрежа за сътрудничество в областта на управлението на качеството на въздуха

Създадената по ИП „Общинска мрежа за сътрудничество в областта на управление на КАВ“, включваща 35 общини, ще продължи да се поддържа и след приключването на ИП. Нейното продължаващо функциониране ще се осигури от Експертния център по КАВ, от асоциирания бенефициент Клуб „Икономика 2000“. Непосредствено след приключването на ИП, на общините - членове на Общинската мрежа, ще бъде изпратено изготвеното „Предложение за прилагане на национално ниво на схемата за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата“. По време на обучителните семинари за експерти от тази общинска мрежа, проведени в рамките на ИП, се прояви засилен интерес от страна на участниците, на тяхна територия да се приложи също схемата за подмяна на отоплителните уреди на домакинствата с екологични алтернативи. Общините, които пожелаят, ще получат от Експертния център информация, ноу-хау и подкрепа за бъдещото ѝ прилагане, в случай че схемата бъде мащабирана на територията на цялата страна.

„Общинската мрежа за сътрудничество в областта на управлението на качеството на въздуха“ по ИП вдъхнови неправителствената организация „Асоциация на еколозите от общините в България“ (АСЕКОБ) да създаде Национална мрежа на експерти по качество на атмосферния въздух[3]. В първата фаза на изпълнение на ИП на годишна среща на членовете на АСЕКОБ беше представен ИП, включително и Общинската мрежа за сътрудничество в областта на управлението на КАВ по проекта. В тази връзка АСЕКОБ подготви и ще изпълнява проект „Национална мрежа на експерти по качество на атмосферния въздух“, с финансиране от Програма „Околна среда“ 2021-2027 г. Предвижда се в Националната мрежа да бъдат поканени освен общински експерти и експерти в областта на КАВ, които работят в правителствени и други организации с компетенции по КАВ. По този начин създадената Общинска мрежа по ИП ще се мащабира и на национално ниво.

[3] На една от ежегодните годишни срещи на АСЕКОБ беше представен ИП „Българските общини работят заедно за подобряване на качеството на атмосферния въздух”, включително задачата по създаването на Общинска мрежа за управление на КАВ.

Резултат: Разработени Методически указания за оценка на качеството на атмосферния въздух при разработването на общински програми за намаляване на емисиите на ФПЧ$_{10}$ и ФПЧ$_{2,5}$ и достигане на установените норми

Целта на разработените Методически указания е да се подобри и детайлизира информационната основа и подхода при разработването на общинските Програми за КАВ. Методическите указания бяха съгласувани с Министерството на околната среда и водите и с Изпълнителната агенция по околна среда, като бяха отразени всички техни предложения. Методическите указания по искане на Асоциацията на еколозите от общините в България (АСЕКОБ) ще бъдат използвани в една от основните дейности по Проект „Създаване на Национална мрежа на експерти по качество на атмосферния въздух“, финансиран по Програма Околна Среда 2021 – 2027 г.: Дейност: „Повишаване на експертния капацитет на служителите в администрацията, изпълняващи задачи в областта на КАВ чрез организиране на обучения“. Предвижда се да бъдат обхванати 180 обучаеми в следния обхват: обучение на обучители (лектори); обучение на общински служители; обучение на служители от централни правителствени институции и техни регионални поделения в страната с компетенции в областта на КАВ. Методическите указания ще бъдат разпространени след края на ИП сред Общинската мрежа за сътрудничество в областта на управление на КАВ, създадена по ИП, и сред членовете на Националната мрежа на експерти по КАВ, след като бъде създадена в рамките на изпълнението на проекта на АСЕКОБ „Създаване на Национална мрежа на експерти по качество на атмосферния въздух“. Методиката ще се използва от общинските експерти при актуализацията на програмите им за КАВ във връзка с новите много по-строги стандарти за КАВ, съгласно изискванията на Директива (ЕС) 2024/2881.

Резултат: Създадена и поддържана мрежа с други проекти на ЕС

Обменът на добри практики и споделяне на постиженията, постигнати от други проекти в други държави членки на ЕС има важна роля за напредъка и справянето с проблемите за подобряване на КАВ в европейските градове. Ето защо и след края на ИП ще продължи обмена на информация, както с проектите, с които вече се създадоха контакти в рамките на ИП, така и с други проекти. За целта Експертният център, създаден по ИП от Клуб „Икономика“ 2000, ще прави текущо проучване за стартирани нови проекти, вкл. по Програма LIFE в областта на КАВ, ще разпространява информация сред шестте общини по ИП. Експерти от шестте общини също ще споделят информация за други проекти в ЕС в областта на КАВ. В зависимост от конкретните проекти, експертите от общините и от Експертния център ще споделят опита, придобит по време на ИП, ще участват във форуми, организирани от тези проекти и ще проучват добрите практики на

тези проекти.

Информацията и познанията, придобити от мрежата на други проекти в ЕС, след приключването на ИП, ще се представя на интернет страницата на ИП, ще се споделя в Националната мрежа на експерти по КАВ, която ще се създаде по проекта на АСЕКОБ „Създаване на Национална мрежа на експерти по качество на атмосферния въздух“ (експерти от ИП общините са членове на Националната мрежа).

Резултат: Създадена интернет – страница на проекта

След приключването на ИП Столична община ще продължи да поддържа създадената интернет – страница по проекта. Експертният център, създаден по ИП, ще подготвя и представя за целта информация на Столична община за:

- предстоящи европейски и национални форуми и събития в тематичния обхват на КАВ, както и важни резултати от тях;
- актуални новини и публикации на Европейската агенция по околна среда, други европейски и национални институции, Евробарометър, Програма LIFE и други програми, от други европейски проекти, в разглежданата област;
- друга релевантна информация.

На интернет страницата на проекта ще се публикува и Layman report, изготвен след края на ИП.

4.2. УСТОЙЧИВОСТ НА ДОСТАВЕНОТО ОБОРУДВАНЕ

Резултат: Приложена Схема за подмяна на отоплението на домакинствата в шестте общини бенефициенти

В резултат на приложената при изпълнението на ИП „Схема за подмяна на отоплението на домакинствата“, всяка община предостави на класираните домакинства в резултат на кандидатстването им по Схемата, различни видове нови отоплителни уреди. Отоплителните уреди ще продължат да се използват от домакинствата и след приключването на ИП. ИП общините ще осъществяват контрол за изпълнение на задълженията на домакинствата, съгласно сключените договори между общините и домакинствата за доставка и монтаж на отоплителни устройства.

Резултат: Доставени и въведени в експлоатация станции за мониторинг на КАВ в шестте общини бенефициенти

За всяка от шестте общини-бенефициенти бяха доставени по две автоматични станции за мониторинг на КАВ, за измерване по показателите ФПЧ$_{10}$ и ФПЧ$_{2,5}$. След края на ИП ще продължи набирането на информация за КАВ чрез станциите за мониторинг на КАВ. Информацията ще продължи да се съхранява в закупения по проекта сървър, който се оперира от Експертния център към Клуб „Икономика 2000“. Общините ще използват тази информация при изграждането на информационните си платформи, свързани с чистотата на атмосферния въздух. Столична община и община Бургас стартираха този процес още по време на проекта. Общините ще осигурят поддръжката и експлоатацията на станциите за мониторинг на КАВ. В случай че след края на ИП всички или част от доставените по проекта станции за мониторинг на КАВ се интегрират в Националната система за мониторинг на КАВ, изграждана и поддържана от Изпълнителната агенция по околна среда към Министерството на околната среда и водите, те ще продължат да се поддържат и експлоатират аналогично на останалите станции за мониторинг на КАВ от Националната система за мониторинг на КАВ. При тази хипотеза този въпрос ще се уреди в Споразумението за прехвърлянето им към Изпълнителната агенция по околната среда от съответните ИП общини.

4.3. УСТОЙЧИВОСТ НА ПОСТИГНАТАТА ОБЩЕСТВЕНА ОСВЕДОМЕНОСТ ОТНОСНО ВАЖНОСТТА НА ПРОБЛЕМИТЕ, СВЪРЗАНИ С КАВ

Проведените от общините по време на изпълнението на ИП информационни кампании за повишаване на обществената осведоменост по въпросите на КАВ, а също и на национално ниво, имаха съществена роля за успеха на Схемата за подмяна на отоплителните уреди на дърва и въглища с екологични алтернативи, приложена по ИП. Ето защо дейността на шестте общини за повишаване на обществената осведоменост по въпросите на КАВ и мотивиране на гражданите с ежедневни действия да допринасят за по-чист въздух в градовете, ще продължи и след края на ИП.

Активно ще се използват вече традиционно провежданите в тези общини „Европейска седмица за устойчива мобилност“, Световният ден на Земята, Световният ден на околната среда и др. Информационни кампании ще изпълняват и пет от шестте общини бенефициенти в рамките на изпълняваните от тях проекти за подмяна на отоплителните уреди на твърдо гориво с екологични алтернативи по Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.

Общините ще изпълняват заложените мерки за информационни дейности за гражданите, заложени в актуализираните им програми за КАВ, специфични за всяка от

шестте общини.

4.4. ПРОДЪЛЖАВАНЕ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИП

Текущо по време на изпълнението на ИП, както на Пилотната, така и на Основната фаза, на национално и на местно ниво, активно се разпространяваше информация за напредъка и постигнатите резултати. Многобройни статии и репортажи в медиите отразяваха този процес в допълнение към интернет страницата на проекта. Те бяха разпространявани и чрез създадената мрежа с други проекти в страната и извън страната.

ИП беше един от първите в ЕС за подмяна на отоплителните устройства на домакинствата и уникален за страната по своя мащаб и заложени цели и успехите и резултатите от него ще продължат да се разпространяват и след края му. За целта на различни форуми на местно, национално и европейско ниво, посветени на подобряване на КАВ в градовете, ще се представя информация за резултатите и въздействията от проекта (конференции, кръгли маси, семинари, платформи и др.).

5. ПЛАН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Планът за изпълнение включва конкретните дейности за постигане на устойчивост на проектните резултати и тяхното разпространение след приключването на ИП. Времевият хоризонт на Плана е пет години след приключването на ИП (03.10.2025 г. - 03.10.2030 г.) В съответствие с предвиденото в Дейност F3, Планът включва четири основни елемента:

- описание на дейността;
- срокове за изпълнение;
- източници на финансиране на изпълнението на дейността;
- отговорност.

В следващата таблица Планът за изпълнение е представен в табличен вид.

Таблица: План за изпълнение на дейностите за устойчивост на резултатите от ИП.

Дейност	Срок	Източник/ци на финансиране	Отговорност
ИНСТИТУЦИОНАЛНА УСТОЙЧИВОСТ			
Продължаване на работата на общинските служители, работили по ИП, в съответните общини	2025-2030	Бюджет на общината	ИП общините
Прилагане на знанията и опита, придобити от общинските служители по ИП при изпълнението на аналогичните проекти за подмяна на отоплителни уреди по ПОС 2021-2027 и др. програми	2025-2030	Бюджет на общината, ПОС 2021-2027	ИП общините
Включване на общинските експерти по ИП в Националната мрежа на експерти по КАВ, по проекта на АСЕКОБ	2026	Бюджет на общината, Бюджет на ПОС 2021-2027	ИП общините
Надграждане на капацитета по КАВ на общинските служители, придобит по време на ИП. Планиране на обученията в годишните планове за обучения на общините	2030	Бюджет на общината; ПОС 2021-2027; проект на АСЕКОБ, други програми	ИП общините
Прилагане на натрупания опит от общинските правила и разпоредби, изготвени по ИП, при стартиране изпълнението на нови проекти за подмяна на отоплителните уреди, специфицирани към изискванията на съответните финансиращи програми	2030	Бюджет на общините; Бюджет на съответните програми	ИП общините
Изпращане на изготвеното в края на ИП „Предложение за схема за преход към алтернативни форми на отопление на	2025	Не е необходим бюджет	СО

Дейност	Срок	Източник/ци на финансиране	Отговорност
домакинствата“ до: УО на ПОС 2021-2027г.; Министерство на енергетиката и др.			
Изпращане на изготвеното в края на ИП „Предложение за схема за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата“ на АСЕКОБ	2025	Не е необходим бюджет	Експертен център по ИП към клуб Икономика 2000
Изпращане на „Предложение за схема за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата“ на Общинската мрежа за сътрудничество в областта на управление на КАВ, създадена по ИП	2025	Не е необходим бюджет	Експертен център по ИП към клуб Икономика 2000
Промотиране на изготвеното в края на ИП „Предложение за схема за преход към алтернативни форми на отопление на домакинствата“ сред останалите общини в страната на други форуми и семинари	2025-2030	Бюджет на ИП общините; Бюджет на Клуб Икономика 2000	ИП общините; Клуб Икономика 2000
Актуализация на Програмите за КАВ/изготвяне на пътни карти[4] на ИП общините с цел планиране на мерки за поддържане на постигнатите резултати и за постигане на новите норми за КАВ, произтичащи от Директива (ЕС) 2024/2881	2028	Бюджет на ИП общините, други източници	ИП общините
Предоставяне на консултации по въпроси за КАВ и прилагане на смяна на отоплителни уреди на домакинствата, при поискване от общините от „Общинската мрежа за КАВ“ , създадена по ИП	2030	Бюджет на Клуб Икономика 2000	Клуб Икономика 2000 – Експертен център
Предоставяне на АСЕКОБ на разработените по ИП „Методически указания за оценка на качеството на атмосферния въздух при разработването на общински програми за намаляване на емисиите на $ФПЧ_{10}$ и $ФПЧ_{2,5}$ и достигане на установените норми“ за обучителната програма за КАВ по националния проект на АСЕКОБ за Националната мрежа на	2026-2028	Не е необходим бюджет	Клуб Икономика 2000 – Експертен център

[4] Съгласно чл.19, параграф 4 от Директива (ЕС) 2024/2881, когато от 1 януари 2026 г. до 31 декември 2029 г. в дадена зона или териториална единица нивата на замърсителите са над пределно допустимите стойности, които трябва да бъдат постигнати до 1 януари 2030 г. се изготвя пътна карта за качеството на въздуха за съответния замърсител, за да се постигнат съответните пределно допустими стойности до изтичането на крайния срок за постигане. Тези планове се изготвят във възможно най-кратък срок и не по-късно от 2 години след календарната година, през която е регистрирано превишаването. Изискванията към изготвянето на Пътните карти са същите, както Програмите за КАВ.

Дейност	Срок	Източник/ци на финансиране	Отговорност
експерти по КАВ			
Разпространение на „Методически указания за оценка на качеството на атмосферния въздух при разработването на общински програми за намаляване на емисиите на ФПЧ$_{10}$ и ФПЧ$_{2,5}$ и достигане на установените норми“ сред експертите от Общинската мрежа по КАВ (създадена по ИП) за целите на разработването на Общински програми/Пътни карти за КАВ	2026	Бюджет на Клуб Икономика 2000	Клуб Икономика 2000 – Експертен център
Продължаващо участие на шестте ИП общини и на Клуб Икономика 2000 в създадената и поддържана мрежа с други проекти на ЕС; разпространение на добри практики сред общините от Националната мрежа на експерти по КАВ, проучени от други проекти на ЕС	2025-2030	Бюджет на ИП общините; Бюджет на Клуб Икономика 2000	ИП общини, Клуб Икономика 2000 – Експертен център
Поддържане на интернет страницата на ИП	2025-2030	Бюджет на СО	Столична община
Изготвяне на информация за интернет страницата и профилите в социалните мрежи на ИП	2025-2030	Бюджет на Клуб Икономика 2000	Клуб Икономика 2000 – Експертен център
УСТОЙЧИВОСТ НА ДОСТАВЕНОТО ОБОРУДВАНЕ			
Поддръжка и експлоатация на станциите за мониторинг на КАВ, доставени и монтирани в шестте ИП по проекта	2025-2030	Бюджет на ИП общините/Бюджет на ИАОС при прехвърляне на станции в Националната система	ИП общините
Продължаващо съхранение в закупения по проекта сървър, който се оперира от Експертния център към Клуб "Икономика 2000".	2025-2030	Бюджет на Клуб "Икономика 2000"	Клуб "Икономика 2000" – Експертен център
Осъществяване на контрол за изпълнение на задълженията на домакинствата, съгласно сключените договори между общините и домакинствата за доставка и монтаж на отоплителни устройства	2025-2030	Бюджет на ИП общините	ИП общините
УСТОЙЧИВОСТ НА ПОСТИГНАТАТА ОБЩЕСТВЕНА ОСВЕДОМЕНОСТ ПО ВЪПРОСИТЕ НА КАВ			
Продължаване на дейностите за повишаване на обществената	2025-2030	Бюджет на ИП общините; други	ИП общините

Дейност	Срок	Източник/ци на финансиране	Отговорност
осведоменост по въпросите на КАВ и мотивиране за лично участие и принос за целите на КАВ		програми и проекти	
РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИП			
Продължаване на разпространението на резултатите от ИП на различни форуми на местно, национално и европейско ниво, посветени на подобряване на КАВ (конференции, кръгли маси, семинари, платформи и др.).	2025-2030	Бюджет на ИП общините	ИП общините

6. Мониторинг

Всеки планов документ трябва да бъде реализиран съобразно предварително поставените цели, срокове и отговорности. Ето защо ще бъде прилаган стандартният подход за мониторинг на изпълнението на:

1) Заложените дейности в After LIFE плана
2) Набирането на информация за изпълнението на целеви индикатори (target indicators/LPI (LIFE Project Indicators) пет години след края на ИП.

От съществено значение е да се гарантира, че информацията за напредъка по изпълнението на дейностите се събира по един организиран и планиран начин и през редовни интервали.

За целите на мониторинга на изпълнението на настоящия План за действие след приключване на Интегриран проект „Българските общини работят заедно за подобряване на качеството на атмосферния въздух” всички партньори по ИП ще създадат вътрешна организация за проследяване на:

- напредъка по изпълнението на дейностите в Плана за изпълнение
- информацията за ключовите индикатори на проекта (LPI) до петата година след края на ИП.

Всяка ИП община ще организира набирането на информация за статуса на предвидените в Плана за изпълнение действия, за които е посочено, че съответната община е отговорна за изпълнението. Организацията ще е специфична във всяка община, съобразно установените вътрешни правила и процедури.

Ежегодно за периода 3 октомври 2025 г. – 3 октомври 2030 г. общините Бургас, Русе, Стара Загора, Велико Търново и Монтана, както и Клуб Икономика 2000, ще представят на Координиращия бенефициент по ИП – Столична община, информация за статуса и напредъка по изпълнение на действията от Плана за изпълнение. Клуб Икономика 2000 ще подпомага методически Столична община при анализа и обобщаването на информацията от всички бенефициенти по ИП. Необходимата информация ще се предоставя от асоциираните бенефициенти по ИП на координиращия бенефициент до 30 септември през всяка от петте години, през които ще се осъществява мониторингът. Експертният център към Клуб Икономика 2000 ще изготви формат, в който информацията да се подготвя и изпраща. Информацията ще се обобщава от Столична община с помощта на Експертния център към Клуб Икономика 2000.

Не се очаква неизпълнение на предвидените в Плана за изпълнение дейности. В случай

на констатирано значимо забавяне изпълнението на дадена дейност от партньор по ИП, ще се организират срещи за изясняване на евентуалните проблеми и изготвяне на предложения за решаването им.

Аналогични ще са сроковете, организацията и подходът за набиране и анализиране на информацията за статуса на ключовите проектни индикатори – LPI.

В края на петгодишния период за мониторинг на настоящия План за изпълнение на дейностите след края на ИП ще се изготви обобщаващ доклад. Докладът ще се изготви от Координиращия бенефициент Столична община с методическата помощ на Експертния център към Клуб Икономика 2000.